

Pięć wyzwań cyfrowych dla Unii Europejskiej na lata 2024-2029

AUTOR

Jan Jęcz

analityk ds. gospodarki cyfrowej
Polityka Insight

REDAKCJA

Marcin Bąba

PROJEKT GRAFICZNY

Małgorzata Grynowicz

Partnerem publikacji jest Allegro. Polityka Insight dołożyła wszelkich starań by opracowanie było bezstronne i obiektywne. Wszystkie prawa zastrzeżone.

The logo for Allegro, featuring the word "allegro" in a lowercase, orange, sans-serif font.

Założone w Polsce prawie 25 lat temu, Allegro prowadzi obecnie wiodący marketplace w Europie Środkowo-Wschodniej, celując w pozycję platformy e-commerce pierwszego wyboru dla europejskich konsumentów. Jako największy marketplace założony w Europie, Allegro łączy miliony kupujących z tysiącami międzynarodowych sprzedających, którzy udostępniają setki milionów ofert, dzięki ugruntowanemu już statusowi najwygodniejszej platformy zakupowej.

The logo for Polityka Insight, featuring the words "POLITYKA" and "INSIGHT" stacked vertically in a dark blue, serif font.

POLITYKA INSIGHT to źródło wiedzy o polskiej i europejskiej polityce oraz gospodarce dla liderów biznesu, decydentów politycznych i dyplomatów. Od 11 lat dostarcza swoim odbiorcom serwisy analityczne dostępne w abonamentach, przygotowuje raporty i prezentacje na zlecenie polskich i międzynarodowych instytucji oraz organizuje debaty i konferencje. Analityków i analityczki Polityki Insight można usłyszeć w regularnie publikowanych autorskich seriach podcastowych, m.in. Nasłuchu i Energii do zmiany.
www.politykainsight.pl

Warszawa, maj 2024r.

Spis treści

1. Zmagania z cyfryzacją	4
Polska	4
Unia Europejska	5
2. Relacje z cyfrowymi gigantami	6
Polska	6
Unia Europejska	7
3. Poprawa konkurencyjności branży cyfrowej	8
Polska	8
Unia Europejska	9
4. Dialog z branżą cyfrową	10
Polska	10
Unia Europejska	11
5. Priorytety w zakresie cyberbezpieczeństwa	12
Polska	12
Unia Europejska	13
Bibliografia	14

1. Zmagania z cyfryzacją

Czy Polska zrealizuje cyfrowe cele? Program „Droga ku cyfrowej dekadzie” określa mierzalne cele, które unijne państwa powinny zrealizować do 2030 r. w czterech obszarach: umiejętności, infrastruktury, cyfryzacji przedsiębiorstw i usług publicznych. Polska prawdopodobnie nie osiągnie zakładanego poziomu w przypadku kilku spośród dwunastu wskaźników mierzących stopień cyfryzacji społeczeństw i gospodarki. Ryzyko to dotyczy na przykład celu zdobycia przez 80% osób w wieku 16–74 przynajmniej podstawowych umiejętności cyfrowych czy osiągnięcia liczby specjalistów z zakresu ICT wynoszącej 6% ogółu zatrudnionych. Rząd wciąż ma jednak czas, by sprostać wyzwaniom, szczególnie że ostateczna wersja krajowego planu działania do programu „Droga ku cyfrowej dekadzie” wciąż nie została przedstawiona.

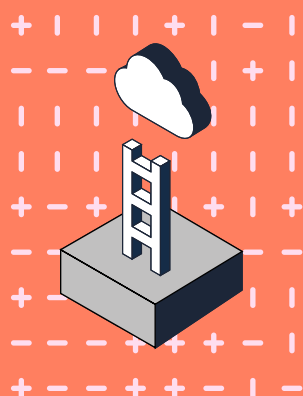
50% POLSKICH, NIEFINANSOWYCH MŚP OSIĄGNĘŁO W 2023 R. PRZYNAJMNIEJ PODSTAWOWY POZIOM INTENSYWNOŚCI CYFROWEJ

Rząd aktualizuje inne plany i strategie. Przedstawiony w listopadzie 2023 r. projekt krajowego planu, oprócz propozycji nowych inicjatyw, zawiera odwołania do już istniejących projektów i strategii administracji rządowej, których realizacja zbiega się z działaniami na rzecz celów cyfrowych. Jest to krok w dobrą stronę, ponieważ w jednym dokumencie znajdują się informacje o planach i przedsięwzięciach ministerstw i innych instytucji.

Wyzwaniem dla rządu będzie harmonizacja obecnych i dopiero projektowanych polityk, by wzajemnie się dopełniały i służyły realizacji celów cyfrowej dekady, a nie tylko własnych założeń.

Transformacja cyfrowa powinna objąć mikrofirmy. Wyznaczone przez Polskę wskaźniki wykorzystania usług przetwarzania w chmurze, dużych zbiorów danych i sztucznej inteligencji wynoszą odpowiednio minimum 70%, 20% i 10% firm. Mimo że są to wartości niższe niż unijne, to Polska może ich nie osiągnąć. Zagrożony jest także cel uzyskania przez 90% przedsiębiorstw przynajmniej bazowego poziomu cyfrowej intensywności mierzonego wykorzystaniem dwunastu wybranych technologii cyfrowych. To jednak nie jedyne problemy z cyfrową transformacją biznesu. Wskaźniki takie jak Digital Intensity Index Eurostatu nie uwzględniają przedsiębiorstw o wielkości poniżej 10 osób, odgrywających w rodzimej gospodarce dużą rolę. Może się więc okazać, że transformacja polskiego sektora przedsiębiorstw spełni formalne, statystyczne wymagania, ale będzie niepełna, gdyż nie obejmie mikrofirm.

2/12 POLSKA ZREALIZOWAŁA JEDYNIENIE 2 SPOŚRÓD 12 CELÓW ZAPISANYCH W KRAJOWYM PLANIE DZIAŁANIA DO PROGRAMU DROGA KU CYFROWEJ DEKADZIE

Realizacja celów cyfrowej dekady nie powinna sprowadzać się wyłącznie do wykazania, że Polska osiągnęła wymagany poziom wskaźników. W rezultacie tego procesu powinna powstać pogłębiona diagnoza stanu cyfryzacji Polski, a podejmowane działania powinny odpowiadać realnym potrzebom, nawet jeśli nie są uwzględnione w unijnym programie. To także okazja do wskazania potencjalnych silnych stron polskiej gospodarki cyfrowej, które wyróżnią ją na arenie europejskiej – jak np. cyfryzacja MŚP. Tak rozumiana transformacja cyfrowa gospodarki i społeczeństwa wymaga nie tylko wewnętrznej współpracy resortów i instytucji rządowych, ale przede wszystkim kooperacji sektorów publicznego, prywatnego i strony społecznej.

1. Zmagania z cyfryzacją

Droga do większej równości wewnątrz UE. Wśród celów ogólnych programu polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie” do 2030 r. Parlament Europejski, Rada UE i Komisja Europejska wskazywały m. in. „niwelowanie przepaści cyfrowej, osiągnięcie równowagi płci i równowagi geograficznej”. Proces cyfrowej transformacji może przyczynić się do wzrostu wewnętrznej spójności Unii Europejskiej. Dzięki digitalizacji usług publicznych czy przedsiębiorstw, najmniej rozwinięte państwa członkowskie przynajmniej częściowo zniwelują dystans dzielący je od liderów. Jeśli uda się zmniejszyć różnice w cyfrowym rozwoju krajów, to dalsza integracja unijna powinna przebiegać sprawniej.

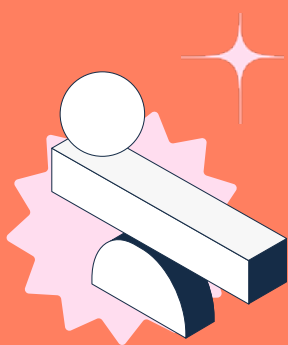
Unii Europejskiej brakuje cyfrowych specjalistów. Kraje Europy różnicuje silnie poziom cyfrowych kompetencji ich obywateli i obywateli. Mowa tu nie tylko o podstawowych umiejętnościach niezbędnych do komfortowego i bezpiecznego funkcjonowania w zmediatyzowanej rzeczywistości, lecz także wykształceniu w obszarze technologii informacyjno-komunikacyjnych. Unijny cel na 2030 rok to 20 milionów specjalistów ICT. Przy obecnym tempie przemian krajów członkowskich nie uda się go zrealizować, co utrudni rozwój przedsiębiorstwom technologicznym,

1% W RUMUNII JEDYNIE 1% PRZEDSIĘBIORSTW KORZYSTA ZE SZTUCZNEJ INTELIGENCJI (NAJMNIEJ W UE). W DANII JEST TO 24% (NAJWIĘCEJ W UE)

digitalizację sektora publicznego czy też edukację społeczeństwa. W nowej kadencji Parlament Europejski i Komisja Europejska będą musiały intensywniej dbać i rozwijać kapitał ludzki, niezbędny do cyfrowej transformacji.

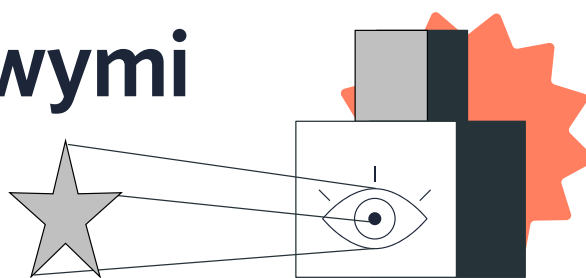
175 mld € POWINNY WYNIĘĆ NAKŁADY NA ROZWÓJ INFRASTRUKTURY 5G DO 2030 R. WEDŁUG RAPORTU KOMISJI EUROPEJSKIEJ 2030 DIGITAL DECADE: REPORT ON THE STATE OF THE DIGITAL DECADE 2023

Europa potrzebuje inwestycji w infrastrukturę. „Nie da się osiągnąć innowacyjności wyłącznie poprzez regulacje” – powiedział były prezydent Estonii Toomas Ilves podczas tegorocznej konferencji Warsaw European Conversation. W ostatnich latach Komisja Europejska była wielokrotnie krytykowana za niedostateczne inwestycje. Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura (np. zbyt mały zasięg sieci 5G) tworzy wąskie gardło dla rozwoju wielu technologii: sztucznej inteligencji czy internetu rzeczy. By rozwiązać te problemy, w lutym 2024 r. Komisja Europejska przedstawiła białą księgę „Jak zaspokoić potrzeby infrastruktury cyfrowej Europy?”. Parlament Europejski ma z kolei przyjąć wkrótce akt ws. infrastruktury gigabitowej. Kontynuowanie działań w tym obszarze będzie istotnym zadaniem nowych, ukonstytuowanych po wyborach organów UE.

Nowe władze unijne przejmą pałeczkę w sztafecie prac nad cyfrową transformacją Europy na dobrej pozycji. Otoczenie regulacyjne, zarówno dokumenty strategiczne, jak i konkretne akty, będzie gotowe, więc Parlament Europejski i Komisja Europejska będą mogły skupić się na konkretnych wyzwaniach w kluczowych obszarach. Należą do nich przede wszystkim cyfryzacja przedsiębiorstw i podnoszenie kompetencji cyfrowych społeczeństwa, a także zwiększenie nakładów na badania i inwestycje w infrastrukturę. By można było mówić o transformacji cyfrowej Europy, a nie tylko pojedynczych państw, trzeba znacznie zniwelować różnice między krajami członkowskimi w tych obszarach.

2. Relacje z cyfrowymi gigantami

Pilnowanie przestrzegania cyfrowych regulacji to wyzwanie dla całej UE. Za egzekwowanie prawa zawartego w aktach o cyfrowych rynkach (DMA) i usługach (DSA) oraz o sztucznej inteligencji (AI Act) w dużej mierze odpowiedzialna będzie Bruksela. Nowe przepisy poszerzają uprawnienia Komisji Europejskiej czy powołują nowe podmioty – jak europejskie biuro ds. sztucznej inteligencji. Nie znaczy to, że kraje członkowskie zostaną zwolnione z obowiązków. Przeciwnie, jak pokazało choćby RODO, skuteczność unijnych aktów w dużej mierze zależy od zaangażowania wszystkich państw, jakości i jednorodności wdrażania przepisów do lokalnego porządku prawnego. Biorąc pod uwagę opóźnienia z implementacją DSA, Polska nie weszła sprawnie w etap egzekwowania prawa. Wciąż może jednak nadrobić braki i wykazać się przy pracy wokół kolejnych aktów.

760 tys. zł TYLKO TYLE
WYNOSI ŁĄCZNY
LIMIT WYDATKÓW UKE I UOKiK W 2024 R.
W ZWIĄZKU Z ICH NOWYMI OBOWIĄZKAMI

Nowy regulator internetu w Polsce dostał duże zadanie i mały budżet. DSA ceduje część odpowiedzialności za monitorowanie i egzekwowanie przestrzegania unijnych przepisów na koordynatorów ds. usług cyfrowych, których powołują państwa członkowskie. W Polsce, po długich dywagacjach, do pełnienia tej funkcji wskazano prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, którego wesprze prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

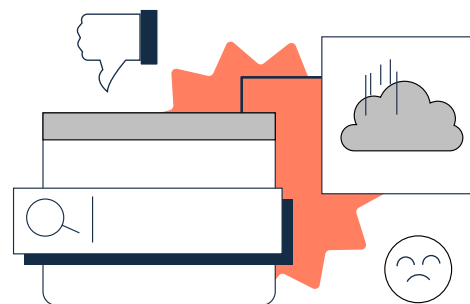
Koordinador ma duży wachlarz kompetencji i obowiązków: współpracę z innymi krajowymi regulatorami, prowadzenie kontroli, nakładanie grzywnien, certyfikowanie specjalnych organów. Eksperti wskazują jednak, że na ich realizację przeznaczono zbyt małe środki. Łączny budżet UKE i UOKiK na wykonywanie zadań związanych z DSA w latach 2024-2033 to ok. 25 mln zł. Niedofinansowanie regulatora może znacznie ograniczyć jego skuteczność w kontrolowaniu wszystkich podmiotów objętych aktem, w tym podmiotów z państw trzecich, które nie mają statusu VLOP/VLOSE i nie podlegają kontroli KE. Może także utrudnić jego współpracę z biznesem, dla którego koordinator to kluczowy partner w dostosowywaniu się do wymogów DSA.

Egzekwowanie cyfrowych regulacji jest istotne dla konsumentów i przedsiębiorstw. Między ochroną wolności zapisanych w „Europejskiej deklaracji praw i zasad cyfrowych” a wspieraniem firm rozwijających nowe technologie nie ma sprzeczności. Polska powinna patrzeć na przepisy regulujące rynek cyfrowy jako źródło korzyści dla społeczeństwa obywatelskiego, ale i sektora prywatnego, walcząc o interes jednych i drugich. Przykładowo DMA ma przeciwdziałać nieuczciwym praktykom tzw. strażników dostępu zarówno wobec użytkowników końcowych, jak i biznesowych. Regulując kwestie dotyczące m. in. faworyzowania własnych usług (np. Google Travel w wynikach wyszukiwania Google Search), daje konsumentom lepszy wybór cyfrowych produktów, a firmom szansę, by mogły o klientów konkurować z rynkowymi gigantami.

Warszawa nie może myśleć o cyfrowych regulacjach jako zadaniach głównie urzędników Brukseli. Z pomocą nowych przepisów, polski rząd i organy administracji publicznej mogą walczyć o interesy obywateli i obywateli – niezależnie od tego, czy na rynku cyfrowym zajmują się raczej konsumpcją usług czy ich oferowaniem. Szczególnie istotne będą działania wobec wielkich firm z Ameryki Północnej oraz Azji, by zapobiec konfliktom z mniejszymi podmiotami z Polski.

2. Relacje z cyfrowymi gigantami

5 KOMISJA EUROPEJSKA PROWADZI PIĘĆ DOCHODZEŃ WS. NARUSZEŃ DMA PRZECIWKO ALPHABETOWI, MECIE I APPLE

Komisja Europejska chce sprostać wysokim oczekiwaniom. W wypowiedziach komisarzy wielokrotnie przewija się hasło o przełomowości i wyjątkowości europejskich regulacji cyfrowych. Świadomi wysokich oczekiwań wobec nowego prawa, starają się szybko i zdecydowanie wykorzystywać nowe prerogatywy. Pierwsze dochodzenia na podstawie DMA — przeciwko Alphabetowi, Mecie i Apple — Komisja ogłosiła już kilkanaście dni po wyznaczonym w tym akcie terminie na dostosowanie się do nowego prawa. W trakcie są już także postępowania kontrolne na gruncie DSA, dotyczące portalu X i TikToka. Sprawy te z pewnością nie zakończą się do wyborów europejskich, więc przejmą je nowe władze unijne. Już Komisja Europejska kolejnej kadencji wymierzy pierwsze grzywny na podstawie cyfrowych aktów. W przypadku DMA wynieść mogą one nawet 20% łącznego światowego obrotu karanego podmiotu w przypadku powtarzających się naruszeń.

Katalog podmiotów ma się zmieniać. Choć DSA obejmuje szeroki katalog podmiotów, szczególny reżim przepisów dotyczy wielkich platform (VLOP) i wyszukiwarek (VLOSE). Zakres podmiotowy DMA ogranicza się z kolei do tzw. strażników dostępu, tj. największych firm cyfrowych, jeżeli stanowią one ważny punkt dostępu między przedsiębiorstwami a konsumentami

w odniesieniu do podstawowych usług platformowych. Przedstawione przez Komisję Europejską wykazy przedsiębiorstw, które obejmuje szczególną kontrolą, wzbudziły dyskusje nie tylko na temat tego, kto się w nich znalazł, lecz także kogo zabrakło. Zwracano choćby uwagę na niską reprezentację cyfrowych gigantów z Azji. Azjatyckimi VLOP zostały AliExpress i TikTok, zaś ByteDance ma status strażnika dostępu. Wątpliwości budził brak innych platform e-commerce z Chin, ale ta sytuacja może się niedługo zmienić. Coraz głośniejsze mówi się o nadaniu statów VLOP platformom Shein i Temu. W nadchodzącej kadencji Komisja Europejska będzie musiała wykazać się elastycznością i reagować na zmiany rynkowe.

Biznes wspiera egzekwowanie prawa. Przedstawiciele przedsiębiorstw brali udział w przygotowywaniu unijnych aktów, akceptują więc w większości wypracowane rozwiązania. Dostrzegając w przepisach korzyści dla siebie, już teraz wspierają regulatorów w ich egzekwowaniu. Przykładem może być zaangażowanie organizacji Coalition for App Fairness w spór Komisji Europejskiej z Apple, czy też działalność polskiego Związku Pracodawców Wydawców Cyfrowych dążących do korzystniejszego dla siebie ułożenia stosunków z wielkimi platformami. W trakcie długiego procesu negocjowania treści cyfrowych regulacji, a następnie ich konsultowania i wdrażania na poziomie krajowym, biznes dobrze poznał nowe przepisy. Dziś może stanowić pomoc w zapewnianiu jego przestrzegania.

Etap egzekwowania prawa będzie przedsięwzięciem obejmującym wielu różnorodnych aktorów, a Komisja Europejska odegra wyjątkową rolę inicjatora dochodzeń czy egzekutora kar. Nie może jednak ograniczać się do tych działań, ponieważ równie istotne będzie organizowanie i koordynowanie współpracy krajów członkowskich, przede wszystkim krajowych regulatorów oraz sądów, by rozumienie i stosowanie prawa było jednakowe w całej UE. Potrzeba także dialogu ze społeczeństwem obywatelskim i biznesem. Wtedy Europie być może uda się uregulować technologicznych gigantów i stworzyć warunki do rozwoju usług cyfrowych bezpiecznych dla konsumentów.

3. Poprawa konkurencyjności branży cyfrowej

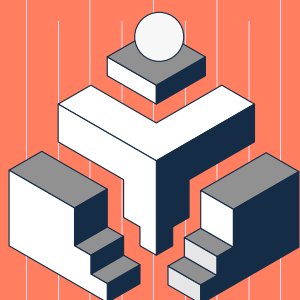
Cyfryzacja szansą polskich firm. Przedstawiciele ministerstw (cyfryzacji, rozwoju i technologii) oraz organizacje branżowe zachęcają przedsiębiorców do aktywnego uczestnictwa w transformacji cyfrowej. Pewien postęp w tym obszarze dokonał się w czasie pandemii, która zmusiła wiele biznesów do inwestycji w technologie umożliwiające pracę zdalną czy oferowanie produktów w internecie. Jednak poziom cyfryzacji biznesu wciąż jest niski. Z raportu BGK „Cyfryzacja w sektorze MŚP – szanse i ograniczenia” z lutego 2024 r. wynika, że aż 60% firm z sektora MŚP, w tym głównie mikroprzedsiębiorstwa, jest cyfrowo wykluczonych. Raport wymienia także bariery dla procesu cyfryzacji, które wskazali przedsiębiorcy. Są to przede wszystkim niedobór informatyków na rynku oraz brak finansowania.

34,4% ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW W POLSCE PROWADZI HANDEL PRZEZ INTERNET

Transformacja cyfrowa otwiera możliwości transgranicznej ekspansji. Jednolity rynek cyfrowy w założeniu tworzy idealne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej poza granicami państwa pochodzenia. Przez niski poziom cyfryzacji relatywnie niewiele firm korzysta z tej możliwości, oferując produkty i usługi tylko na rynku krajowym nawet wówczas,

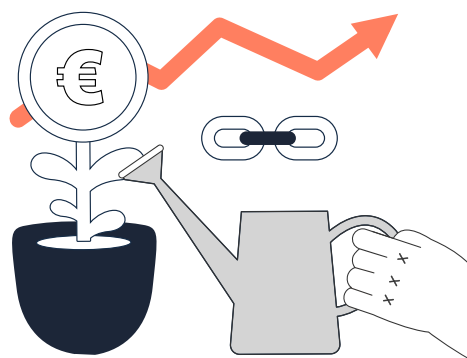
gdy prowadzi e-handel. DMA dodatkowo ułatwia prowadzenie działalności transgranicznej poprzez przepisy, które nie pozwalają na ograniczanie możliwości docierania do klientów czy zawierania umów. Na tej ochronie zyskają polskie przedsiębiorstwa, które już dziś konkurują z produktami globalnych firm technologicznych. Przykładem jest portal i aplikacja Jakdojade rywalizujące z narzędziami do planowania podróży w Google Maps. Ekspansja na zagraniczne rynki polskich firm stanowić może także promocję Polski – jako kraju pochodzenia jakościowych marek czy produktów, jak i środowiska rozwoju osiągających sukcesy przedsiębiorstw.

Wzrost konkurencyjności wymaga inwestycji w pracowników. Transformacja cyfrowa firm nie odbędzie się bez podnoszenia kompetencji zatrudnianych przez nie osób. W raporcie BGK ponad 60% przedsiębiorców wskazało, że wraz z cyfryzacją rosną potrzeby szkoleniowe pracowników. Reskilling czy upskilling to kluczowe procesy w kontekście rozwoju sztucznej inteligencji czy większego wykorzystania przez MŚP narzędzi przetwarzających duże zbiory danych. Inwestycje w kompetencje cyfrowe pracowników nie tylko poprawiają konkurencyjność przedsiębiorstw, ale też mają pozytywne oddziaływanie społeczne, przeciwdziałając wzrostowi obaw o wywołane automatyzacją i robotyzacją bezrobocie.

Choć polscy przedsiębiorcy deklarują, że chcą się cyfryzować, a rządowi zależy, by przeszli cyfrową transformację, to proces ten przebiega bardzo powoli. Identyfikacja barier we wdrażaniu nowych technologii i ich pokonywanie wymagać będą zwiększonej współpracy między przedstawicielami administracji i organizacji reprezentujących biznes. Cyfryzacja powinna przyspieszyć, bo jej stawkami są wzrost produktywności, konkurencyjności firm czy poprawa pozycji gospodarczej Polski w regionie.

3. Poprawa konkurencyjności branży cyfrowej

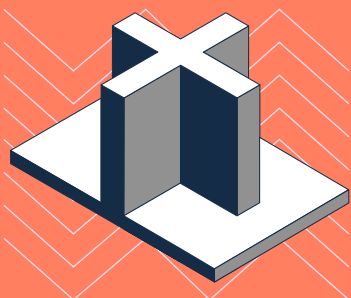
Europa chce stworzyć ekosystem do rozwoju czempionów. Jedną z ambicji wspólnoty europejskiej jest zwiększenie liczby jednoroźców – startupów wycenianych na ponad 1 mld USD. Według raportu Komisji „2030 Digital Decade: Report on the State of the Digital Decade 2023” na początku ubiegłego roku w Europie było 249 jednoroźców i w ciągu następnych 6 lat ta liczba się podwoi. Europa jest w tej statystyce daleko za Chinami, skąd wywodzi się 330 jednoroźców i Stanami Zjednoczonymi, gdzie jest ich 1444. Co więcej europejskie startupy, którym udało się osiągnąć ten status, mają często trudności po wejściu na giełdę i szybko tracą na wartości. W Europie jest więc mało cyfrowych czempionów zdolnych do konkurowania z amerykańskimi czy chińskimi gigantami.

500 mln \$ WYNIOSŁA ZAKOŃCZONA W LISTOPADZIE 2023 R. RUNDA C FINANSOWANIA NIEMIECKIEGO STARTUPU AI ALEPH ALPHA, CO STANOWIŁO REKORD BRANŻY

Motorem napędowym ma być AI. Choć falę zainteresowania sztuczną inteligencją zapoczątkowały firmy amerykańskie – Meta, Google, OpenAI, Microsoft czy Nvidia – to firmy z Europy także mają szansę na niej popłynąć. Komisja Europejska kładzie szczególny nacisk na to, by przedsiębiorstwa zajmujące się AI

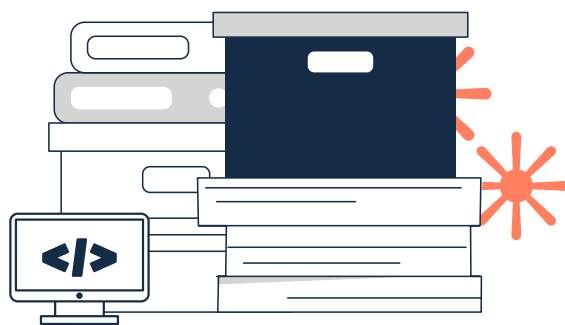
były konkurencyjne. W styczniu tego roku uruchomiła pakiet na rzecz innowacji w dziedzinie AI. W jego skład wchodzi m.in. 4 mld euro wsparcia dla startupów i MŚP pracujących nad generatywną sztuczną inteligencją oraz nowe przepisy ustanawiające fabryki sztucznej inteligencji. Europejskie firmy budzą także zainteresowanie prywatnych inwestorów. Według raportu Atomico „State of European Tech” do końca trzeciego kwartału 2023 r. aż 11 europejskich startupów (wliczając firmy brytyjskie) zajmujących się sztuczną inteligencją miało rundy finansowania wynoszące powyżej 100 mln USD. Choć w Stanach Zjednoczonych podobny wynik w tym okresie osiągnęło trzykrotnie więcej firm, to wciąż jest to istotny trend dla technologicznej branży w Europie.

Półprzewodniki to jeden z kluczy do wzrostu konkurencyjności i suwerenności UE. Z boomem na AI ściśle związany jest gwałtowny rozwój branży półprzewodnikowej. Swoją istotną rolę mają w nim także europejskie przedsiębiorstwa. Niezwykle istotną rolę w półprzewodnikowym łańcuchu dostaw odgrywa holenderska firma ASML, inni ważni gracze to np. francuski Soitec czy niemiecki Infineon. Ambicje Komisji Europejskiej wykraczają poza wspieranie liderów branży. Akt w sprawie czipów, który wszedł w życie we wrześniu 2023 r., ma sprawić, że produkcja półprzewodników w Europie wyniesie do 2030 r. co najmniej 20% produkcji światowej pod względem wartości.

Poza aktami regulującymi konkurencję na rynku cyfrowym – przede wszystkim DSA i DMA – unijne organy chcą podnieść konkurencyjność europejskich firm innymi środkami. Inwestując w szybko rozwijające się branże (półprzewodnikową, AI), dążą do stworzenia ekosystemu, w którym firmy będą mogły ze sobą łatwo współpracować dzięki otwartości jednolitego rynku. Końcowym celem, którego realizowaniem zajmować się będą także nowa Komisja Europejska i nowy Parlament Europejski, jest suwerenna cyfrowo Europa.

4. Dialog z branżą cyfrową

Ambicje regulatorów to wyzwanie dla przedsiębiorstw. Duża liczba nowych przepisów i nowelizacji sprawia, że firmy z branży cyfrowej będą musiały wprowadzić wiele zmian wewnętrznych. Dla przykładu, DSA wyznacza wszystkim dostawcom usług pośrednich obowiązki utworzenia punktu kontaktowego dla organów państw członkowskich, UE oraz odbiorców usług czy też w zakresie transparentności decyzji moderatorskich. Polscy przedsiębiorcy są w bardzo trudnej sytuacji, bo unijne regulacje nie zostały jeszcze wprowadzone do polskiego systemu prawnego. Dodatkowo przepisy obowiązują bezpośrednio, co stworzyło sytuację, w której polscy przedsiębiorcy musieli przystosować się do nowych reguł bez wytycznych od krajowego prawodawcy. W Polsce trwają konsultacje wdrożenia DSA i mają one wyjaśnić ewentualne rozbieżności w interpretacji unijnego prawa przez biznes i resort cyfryzacji.

58,5% POLEK I POLAKÓW KORZYSTAŁO W 2023 R. Z USŁUG E-ADMINISTRACJI (WG RAPORTU GUS „SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE W POLSCE W 2023 R.”)

Przedsiębiorcy chcą partnerów do rozmowy. Choć wiadomo już, że funkcję koordynatora ds. usług cyfrowych pełnić będą prezes UKE przy wsparciu prezesa UOKiK, to urzędy wciąż nie zaczęły wypełniać nowych obowiązków. O zainteresowaniu biznesu współpracą z koordynatorem może świadczyć fakt, że

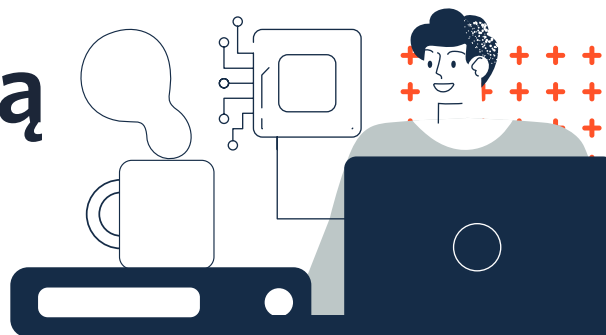
instytucja ta stanowiła główny temat uwag i zapytań w procesie konsultacji publicznych DSA, o czym informował wiceminister Dariusz Standerski podczas konferencji „Bezpieczni w sieci”. Problem pojawił się także na poziomie unijnym — powołany w styczniu pełnomocnik UE ds. MŚP, Markus Pieper poinformował w kwietniu, że rezygnuje z objęcia stanowiska. Powodem były wątpliwości co do uczciwości procedury rekrutacji na stanowisko. Stanowisko rzecznika, którego głównym zadaniem ma być nawiązanie dialogu z przedsiębiorcami, nie tylko w sferach cyfrowych regulacji, pozostaje więc nieobsadzone.

Dialog poprawi rozwój usług e-administracji. W poprzedniej kadencji Sejmu nie udało się uchwalić ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z rozwojem e-administracji. Nie oznacza to, że ustały prace nad rozwiązaniami, które miała wprowadzić (e-doręczenia czy e-płatnościami). W planach rozwoju aplikacji mObywatel znajdują się nie tylko te usługi, lecz także rozwój e-Urzędu Skarbowego czy moduł „Moja firma”. Środki na cyfryzację administracji przewiduje Krajowy Plan Odbudowy. Większym od finansowania wyzwaniem będzie skłonienie biznesu do korzystania z nowych usług. Rozwój e-administracji musi uwzględniać włączanie potencjalnych użytkowników nowych narzędzi w proces ich projektowania. Centralny Ośrodek Informatyczny, który odpowiada za rozwój mObywatela, posiada kompetencje w zakresie prowadzenia badań UX i user-centered design. Warto, by były wykorzystane nie tylko przy tworzeniu rozwiązań dla ogółu obywateli, ale i biznesu.

Nowy minister cyfryzacji, oprócz dobrze ocenianych projektów, otrzymał w spadku po poprzedniku wiele opóźnień we wdrażaniu unijnych regulacji. Na razie jeszcze może używać tego usprawiedliwienia w rozmowach z przedstawicielami firm technologicznych, ale wymówka ta nie starczy na długo. Nowe władze resortu zaangażowały się w dialog z biznesem, rozpoczynając konsultacje ustaw i spotkania z organizacjami branżowymi, co odbierane jest pozytywnie. Ostatecznie rozliczane będą jednak z efektów działań, a nie dobrych chęci.

4. Dialog z branżą cyfrową

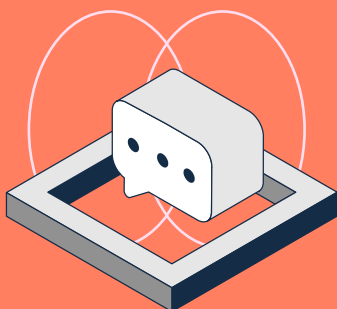
Dialog o regulacjach może zwiększyć konkurencyjność. Komisja Europejska w obecnej kadencji skupiła się na cyfrowych regulacjach. W krótkim czasie powstało dużo nowych przepisów obejmujących firmy technologiczne różnej wielkości. Think-tanki, NGO i organizacje biznesowe, European Tech Alliance, European DIGITAL SME Alliance czy Open Markets Institute, zwracają uwagę, że sytuacja ta jest wyzwaniem. Tylko harmonijne wdrożenie i używanie cyfrowych regulacji we wszystkich państwach UE zagwarantuje pewność stosowania prawa. Unijne akty, szczególnie DMA, mają uczynić europejski rynek cyfrowy przestrzenią równych szans dla wszystkich jego uczestników, poprzez proaktywną postawę względem ekspansywnych podmiotów spoza UE czy tworzenie warunków do rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw, np. start-upów AI. Wymaga to jednak wielostronnego dialogu, w którym dużą rolę do odegrania mają firmy transgraniczne, bogate w doświadczenia obcowania z różnymi ramami regulacyjnymi, instytucjami i procedurami, a także rozeznanie w rzeczywistości rynkowej.

6,4% PRZEDSIĘBIORSTW ZATRUDNIAJĄCYCH OD 10 DO 49 OSÓB WYKORZYSTUJE AI (WEDŁUG DANYCH EUROSTATU Z 2023 R.)

Komisja ruszyła z cyfryzacją księgowości, podatków i raportowania. Część nowych regulacji, jak pakiet VAT e-commerce, już obowiązuje. W przypadku niektórych przepisów, na przykład treści nowej dyrektywy w sprawie współpracy administracyjnej

w dziedzinie opodatkowania (DAC-7), implementacja do systemów krajów członkowskich opóźnia się (m.in. w Polsce). Jeszcze inne plany rozpisane są na dłuższą perspektywę czasową. Tak jest z pakietem „VAT w epoce cyfrowej” (ViDA). Część proponowanych w nim zmian ma wejść w życie dopiero w 2028 r. W tym obszarze Polska wyprzedziła unijne przepisy, przygotowując Krajowy System e-Faktur, który jednak nie został jeszcze obowiązkowo wdrożony. Łącznie przepisy te mają uprościć prowadzenie księgowości, szczególnie przedsiębiorstwom działającym na terenie więcej niż jednego kraju. Choć dostosowanie się do nich może być, przynajmniej na początku, istotnym obciążeniem dla firm.

Szerokie wdrożenie AI w biznesie wymaga wsparcia MŚP. W odpowiedzi na pakiet dla MŚP (przedstawiony przez KE we wrześniu 2023 r.) European DIGITAL SME Alliance przedstawiło koncepcję pakietu skoncentrowanego na wspieraniu zielonej i cyfrowej transformacji MŚP. Miałyby zawierać m. in. ulgi podatkowe na upskilling i reskilling pracowników czy też utworzenie centrum pomocy wspierającego zdobywanie środków na cyfryzację. Mogą one doprowadzić do zwiększenia w dłuższej perspektywie wykorzystania sztucznej inteligencji przez MŚP. Choć wiele firm eksperymentuje z technologią, to koszty zapewnienia zgodności z prawem wykorzystania nowych narzędzi czy zapewnienia szkoleń osobom mającym z nimi pracować mogą zniechęcić do poważnego inwestowania w AI. Wyzwaniem jest wypracowanie dobrych praktyk w tym obszarze — szczególnie, że niewłaściwe wdrożenie sztucznej inteligencji czy korzystanie z niesprawdzonych narzędzi może przynieść MŚP duże szkody.

Unijne organy mają wiele pomysłów na wspieranie przedsiębiorstw w cyfrowej transformacji i dostosowywaniu się do nowych regulacji. Bez współpracy z sektorem prywatnym mogą jednak przyjąć formę pomagania na siłę. Tworzenie platform do dialogu wielu stron – ustawodawców, biznesu, organizacji społecznych – już na etapie projektowania prawa może ułatwić jego implementację i egzekwowanie, a także ograniczyć potrzebę nowelizowania prawa. Przykładem dobrej praktyki w tym obszarze jest niemiecka sieć Mittelstand-Digital Innovation Hubs wspierająca cyfrową transformację MŚP. Polska pokłada z kolei nadzieje w reaktywowanej Grupie Roboczej ds. Sztucznej Inteligencji (GRAI) koordynującej wdrożenie aktu o AI.

5. Priorytety w zakresie cyberbezpieczeństwa

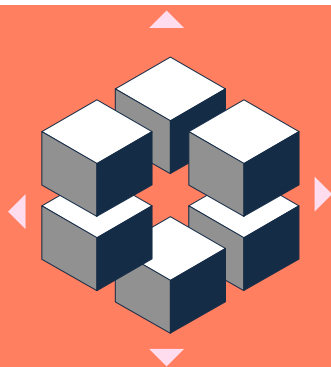
Cyberbronność Polski ma newralgiczne punkty. W ubiegłym roku Polska po raz kolejny znalazła się wysoko w rankingu MIT Technology Review „The Cyber Defense Index 2022/23”, osiągając szóstą pozycję. Wojna w Ukrainie i ataki Rosji oznaczają jednak, że wciąż trzeba rozwijać ten obszar obronności kraju. Według raportu „Microsoft Digital Defense Report” z 2023 r. 5% wszystkich odnotowanych cyberoperacji wymierzonych było w Polskę, co czyni ją trzecim najczęściej atakowanym krajem w Europie (ex-aequo z Francją). Sprawia to, że ani polskie Zespoły Reagowania na Incydenty Bezpieczeństwa Komputerowego (CSIRT:NASK, GOV, MON), ani też Wojska Obrony Cyberprzestrzeni nie mogą tracić czujności. „Sprawozdanie Pełnomocnika Rządu do Spraw Cyberbezpieczeństwa za 2023 rok” jako szczególnie wrażliwe punkty w systemie cyberbronności wskazuje m. in. niedoinwestowanie w infrastrukturę teleinformatyczną czy też zbyt rzadkie audyty bezpieczeństwa, szczególnie w JST i u operatorów infrastruktury krytycznej.

80 tys. INCYDENTÓW ZAGRAŻAJĄCYCH CYBERBEZPIECZEŃSTWU OBSŁUŻYŁY W 2023 R. POLSKIE ZESPOŁY REAGOWANIA KRYZYSOWEGO

Polskę czeka nowelizacja krajowego systemu cyberbezpieczeństwa (KSC). Prace nad nowelizacją ustawy o KSC trwają od 2020 roku. W kwietniu tego roku przedstawione mają zostać oficjalne założenia nowej wersji aktu, a rządowy etap prac nad nim ma się zakończyć do końca grudnia. Wcześniej Polska musi doko-

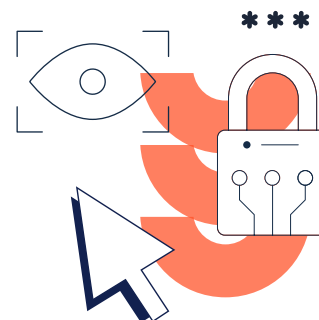
nać transpozycji do krajowego porządku prawnego europejskiej dyrektywy NIS2 — termin na to upływa 18 października 2024 r. Dyrektywa nakłada m.in. nowe obowiązki na operatorów telekomunikacyjnych czy jednostki publiczne, które będą musiały dokonywać tzw. ciągłej oceny ryzyka związanego z cyberbezpieczeństwem. Nowelizacja ustawy o KSC wpłynie na MŚP będące operatorami usług kluczowych lub dostawcami usług cyfrowych, jak również wprowadzi nową kategorię podmiotów: przedsiębiorców komunikacji elektronicznej. Ostateczny kształt zmiennej ustawy pozostaje jednak niewiadomą. Domknięcie nowelizacji i zapewnienie, by nowe prawo było zgodne z przepisami unijnymi to jedno z ważnych wyzwań rządu Donalda Tuska.

Trzeba odbudować zaufanie do bezpieczeństwa danych. Rozwój e-administracji wymaga cyfryzacji danych obywateli i obywaterek, co czyni je podatnymi na cyberataki. Przyszłość e-usług zależy nie tylko od odpowiedniego zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi, ale też zbudowania wewnątrz państwa wysokiego poziomu zaufania do tych rozwiązań. Po ubiegłorocznym incydencie z ujawnieniem przez ministra Adama Niedzielskiego wrażliwych danych jednego z pacjentów, wielu ekspertów wskazywało, że takie sytuacje podkopują poczucie bezpieczeństwa wśród obywateli i mogą zniechęcać do e-usług. Wobec ambitnych planów dotyczących rozwoju administracji cyfrowej rządzący będą musieli zadbać o edukację społeczeństwa w zakresie bezpieczeństwa cyfrowych danych. Zbudowanie zaufania do nowych systemów stanowi wyzwanie, od którego zależy powodzenie cyfryzacji obszarów ochrony zdrowia czy energetyki.

Cyberbezpieczeństwo pozostanie jednym z priorytetów nowego rządu do końca kadencji. Wyzwania w tym obszarze będą tylko rosnąć. Poza zagrożeniami zewnętrznymi, na przykład ze strony Rosji, na które Polska jest szczególnie narażona, problemem będzie także budowanie wewnętrznych standardów dbania o bezpieczeństwo cyfrowe. Sektor prywatny i publiczny czeka wiele pracy, choćby w obszarze odpowiedniego gromadzenia i przetwarzania cyfrowych danych osobowych. Od tego, jak ją wykonają zależy zaufanie obywateli i konsumentów.

5. Priorytety w zakresie cyberbezpieczeństwa

Europa nadrabia zaległości w zakresie cyberobronności. Na początku marca Parlament Europejski i Rada Europejska porozumiały się w sprawie aktu dotyczącego cybersolidarności (CSA). W zeszłym roku przedstawiła go Komisja Europejska, a jego celem jest stworzenie lepszych ram współpracy państw członkowskich w zakresie wykrywania zagrożeń cyberbezpieczeństwa i reagowania na nie. Inwestycje na kwotę ponad 1 mld euro mają doprowadzić do zbudowania europejskiego systemu ostrzeżeń, wykorzystującego m.in. sztuczną inteligencję, a także do implementacji dwóch unijnych mechanizmów: cyberkryzysowego i przeglądu incydentów w cyberbezpieczeństwie. Inną regulacją, łatającą luki w cyfrowym bezpieczeństwie Europy, jest akt o cyberodporności (CRA). Wprowadza on obowiązkowe wymogi w zakresie zabezpieczania sprzętu – także urządzeń codziennego użytku wyposażonych w cyfrowe komponenty – oraz oprogramowania przez cały cykl ich życia. CRA został przyjęty przez Parlament Europejski w marcu, CSA powinien uzyskać aprobatę w kwietniu. Zadaniem nowej Komisji będzie pilne i rzetelne wdrożenie tych przepisów.

19% WSZYSTKICH CYBERATAKÓW W EUROPIE W OKRESIE LIPIEC 2022 - CZERWIEC 2023 WYMIERZONYCH BYŁO W SEKTOR ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

Bezpieczeństwo wymaga większej kooperacji. Działania związane z wdrażaniem polityki UE w zakresie cyberobrony spotykają się z zarzutami zaniedbywania kwestii koordynacji współpracy służb cywilnych i wojskowych. Hybrydalny charakter zagrożeń wymaga kooperacji zarówno na poziomie pojedynczych państw, jak i na poziomie unijnym. Europa musi też zacieśniać współpracę z innymi partnerami: z sektorem prywatnym (o co apelowała np. organizacja Digital Europe) czy z krajami spoza Europy. Przykładem jest ogłoszone w marcu 2024 r. partnerstwo UE z Koreą Południową, obejmujące m.in. starania na rzecz bezpieczeństwa cyfrowego.

Szczególnej ochrony potrzebuje cyfrowa infrastruktura. Dostrzegając wyjątkowe znaczenie sieci łączności elektronicznej, jak również ich podatność na zagrożenia, odchodząca Komisja Europejska zaproponowała stworzenie nowego cyfrowego aktu: Digital Networks Act. Ma on odpowiadać na problemy związane z niedoinwestowaniem i zbyt wolnym rozwojem infrastruktury, brakiem jednolitości regulacji i bezpieczeństwem sieci. Komisja wciąż nie przedstawiła jednak propozycji aktu, nie jest też pewne, czy nowy zespół będzie chciał kontynuować nad nim prace. W międzyczasie ogłoszono pakiet rekomendacji dotyczących ochrony szczególnego rodzaju infrastruktury - podmorskich kabli internetowych. Potrzeba zwiększenia ich bezpieczeństwa stała się szczególnie istotnym problemem po ubiegłorocznych atakach na łącza pod Morzem Bałtyckim w październiku 2023 r.

W kolejnej kadencji zarówno Parlament Europejski, jak i Komisja Europejska powinny uczynić cyberbezpieczeństwo priorytetem swoich działań. Rozwój technologiczny i napięta sytuacja geopolityczna sprawiają, że skala zagrożeń rośnie. Konieczna jest silniejsza współpraca między państwami członkowskimi, a także z krajami partnerskimi poza Europą, by pojedyncze kraje nie musiały mierzyć się z wyzwaniem wyłącznie własnymi siłami.

Bibliografia

1. Zmagania z cyfryzacją

Polska:

- ▶ Świącicki, I., Witczak, J. (2023), Jak osiągnąć cele cyfrowej dekady w Polsce?, Policy Paper, nr 6, Polski Instytut Ekonomiczny.
- ▶ Ministerstwo Cyfryzacji (2023), Krajowy plan działania do programu polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie” do 2030 r.

Europa:

- ▶ Parlament Europejski (2022), Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2481 z dnia 14 grudnia 2022 r. ustanawiająca program polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie” do 2030 r., Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L323/4
- ▶ Komisja Europejska (2023), 2030 Digital Decade: Report on the State of the Digital Decade 2023.

2. Relacje z cyfrowymi gigantami

Polska:

- ▶ Ministerstwo Cyfryzacji (2024), Projekt z dnia 14 marca 2024 ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną oraz niektórych innych ustaw

Europa:

- ▶ European Tech Alliance (2023), Unlock European tech leadership at home and beyond.

3. Poprawa konkurencyjności branży cyfrowej

Polska:

- ▶ Bank Gospodarstwa Krajowego (2024), Cyfryzacja w sektorze MŚP – szanse i ograniczenia

Europa:

- ▶ Komisja Europejska (2023), 2030 Digital Decade: Report on the State of the Digital Decade 2023.
- ▶ Atomico (2023), State of European Tech

4. Dialog z branżą cyfrową

Polska:

- ▶ GUS (2023), Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2023 r.

Europa:

- ▶ European DIGITAL SME Alliance (2023), SME Relief Package: A first step, but SMEs need more ambition for a green and digital future

5. Priorytety w zakresie cyberbezpieczeństwa

Polska:

- ▶ MIT Technology Review (2022), The Cyber Defense Index 2022/23
- ▶ e-Governance Academy Foundation (2024), National Cyber Security Index.
- ▶ Microsoft Threat Intelligence (2023), Microsoft Digital Defense Report
- ▶ Ministerstwo Cyfryzacji (2024), Sprawozdanie Pełnomocnika Rządu do Spraw Cyberbezpieczeństwa za 2023 rok

Europa:

- ▶ Digital Europe (2023), Paving the way towards a collective response to cybersecurity challenges in Europe.
- ▶ European Union Agency for Cybersecurity (2023), Threat Landscape 2023

